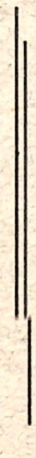

VERSLAG

VAN DE VOLKSKUNDE-COMMISSIE DER
KONINKLIJKE NEDERL. AKADEMIE VAN
WETENSCHAPPEN TE AMSTERDAM

OVER 1939

VERSLAG

VAN DE VOLKSKUNDE-COMMISSIE OVER 1939

De Volkskunde-commissie benoemde in haar vergadering van 9 Januari tot gewoon lid Prof. Dr. J. de Vries en tot buitengewone leden Mejuffrouw Dr. C. C. van de Graft en de heeren A. A. G. van Erven Dorens en Prof. Dr. J. Waterink.

In de vergadering van 13 Maart stelde Prof. Dr. Jac. van Ginneken, die na het overlijden van Prof. Dr. Jos. Schrijnen het voorzitterschap der commissie had waargenomen, voor, in zijn plaats Prof. de Vries tot voorzitter aan te wijzen, waartoe werd besloten.

De vergadering van 19 Juni stelde het reglement der commissie en de instructie voor den secretaris vast, en besloot, aan het bestuur der Afdeeling Letterkunde van de Akademie te verzoeken, de Volkskunde-commissie in het vervolg als zelfstandig te beschouwen en niet langer als een onderafdeeling van de Dialecten-commissie. In verband met de daaraan verbonden financieele consequenties heeft het bestuur der Afdeeling Letterkunde gemeend om formeele redenen de inwilliging van dit verzoek te moeten opschorten.

In dezelfde vergadering werd besloten, een sub-commissie in te stellen, die in het bijzonder het bureau der Volkskunde-commissie in voorkomende gevallen van raad en voorlichting zou kunnen dienen. Hiervoor werd een aantal Nederlandsche beoefenaars der volkskunde of haar onderdeelen uitgenoodigd, die op een enkele uitzondering na hun benoeming aanvaardden. Hun namen zijn, gerangschikt volgens de secties waarin zij zitting namen, in Bijlage I vermeld. Van hen overleed op 21 October, nog vóór hij het bureau met zijn breede en gedegen kennis van het Friesche volksleven van dienst had kunnen zijn, Dr. J. Botke.

Het bureau heeft ook in het afgelopen jaar alle aandacht be-

steed aan de uitbreiding van het aantal medewerkers en correspondenten, wier aantal thans ongeveer 1800 bedraagt. Het aantal ingevulde lijsten bedroeg op 31 December 1939: voor lijst 1 : 1790, voor lijst 2 : 1190, voor lijst 3 : 1222 en voor lijst 4 : 873. De Heer H. van der Biezen, O. Praem., leeraar aan het St. Norbertusgymnasium te Heeswijk, zond 91 door hem ingevulde lijsten no. 4 in.

Op het eind van het jaar werd een vijfde vragenlijst uitgezonden, die gebaseerd was op de door de „International Association for European Ethnology and Folklore” (I. A. E. E. F.) voorgestelde internationale vragenlijst¹⁾. Enkele vragen van deze lijst werden weggelaten, aangezien ze reeds op de oudere lijsten der commissie voorkwamen. Daarentegen werden nieuwe vragen toegevoegd. Besloten werd, de lijst op losse kaarten te drukken, teneinde de bewerking van het materiaal te vergemakkelijken.

De commissie zocht gedurende het afgelopen jaar nauwer contact met de Belgische commissie voor folklore, en in 't bijzonder met de Vlaamsche onderafdeeling. Waarschijnlijk zal het volgende jaarverslag nadere mededeelingen kunnen brengen over de plannen tot samenwerking tusschen beide, waarover voorzitter en secretaris herhaaldelijk met het bestuur der Vlaamsche commissie van gedachten hebben gewisseld. Getracht zal worden, o.a. gemeenschappelijke kaarten uit te geven. De heer Maurits de Meyer, lid van de Belgische commissie, stelde zich persoonlijk op de hoogte van de werkwijze van het bureau en het aldaar aanwezige materiaal, waarover hij een rapport uitbracht. Dr. G. van Dorpe stelde op verzoek dezer commissie op ons bureau een onderzoek in naar de antwoorden van de vragen betreffende de St. Maartensgebruiken.

De commissie hoopt in 1940 de eerste kaarten van den Volkskunde-atlas uit te geven. Het ligt in haar bedoeling, hierbij tot een zoo groot mogelijke eenheid in de bewerking van het materiaal te komen, eenerzijds met de „International Association for European Ethnology and Folklore” en anderzijds met de Dialecten-commissie.

¹⁾ Afgedrukt in Folk-Liv, III, 1939, 103.

De jaarvergadering van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden benoemde den secretaris tot lid van de Commissie voor het Folkloristisch Archief, waarin de voorzitter reeds zitting had. Deze commissie besloot op het eind van het jaar, het bestuur der Maatschappij voor te stellen, een aantal bescheiden uit dit archief aan het bureau der Volkskunde-commissie in bruikleen te geven. In hoofdzaak betreft dit een groote verzameling aanteekeningen van folkloristischen aard, door wijlen Dr. A. Borgeld en Dr. G. J. Boekenoogen bijeengebracht. Het bestuur der Maatschappij heeft dit voorstel inmiddels overgenomen.

De verzameling losse aanteekeningen, krantenknipsels enz. betreffende folkloristische onderwerpen, waarvan in vorige jaarverslagen reeds melding is gemaakt, groeide ook dit jaar aanzienlijk aan en werd herhaaldelijk, ook door bezoekers, geraadpleegd.

De heer S. J. van der Molen verkreeg inzage van de Friesche vragenlijsten, waarvan hij gebruik maakte voor de samenstelling van zijn „Frysk Sêgeboek”, waarvan het eerste deel inmiddels het licht heeft gezien (Assen, 1939).

De commissie besloot, met ingang van 1940 het tijdschrift „Volkskunde” als haar officieel orgaan te beschouwen. Dit tijdschrift, dat als de voortzetting van het oudere „Volkskunde” (1888—1914) en het „Nederlandsch Tijdschrift voor Volkskunde” (1920—1938) mag gelden, verschijnt thans onder een Nederlandsch-Vlaamsche redactie. De voorzitter der Volkskunde-commissie fungeert in dit tijdschrift als redacteur voor Nederland, de secretaris als secretaris der redactie.

Tengevolge van dit besluit werden de banden met het tijdschrift „Eigen Volk”, dat gedurende twee jaar het officieel orgaan der commissie was, verbroken.

Door de benoeming van den heer A. A. G. van Erven Dorens, secretaris van de Vereeniging voor Volkskunde „Het Nederlandsch Openluchtmuseum” en directeur van dit museum, kwam de commissie in nauwer contact met deze vereeniging. Op haar verzoek zond de commissie tegelijk met de vijfde vragenlijst aan al haar medewerkers een geïllustreerde circulaire, waarin doel en werk-

wijze van „Het Nederlandsch Openluchtmuseum” uiteen werden gezet.

Door tusschenkomst van de Commissie tot bestrijding van de werkloosheid te Amsterdam werd de heer G. D. Meijer voor het tijdvak 1 Mei 1939—30 April 1940 ter beschikking van het bureau gesteld. De heer Meijer houdt zich in hoofdzaak bezig met de samenstelling van een repertorium van de Nederlandsche volkskunde, waarvoor hij reeds een groot aantal tijdschriften en reekswerken heeft geëxcerpeerd. Verder verrichtten de werkkrachten van het Dialectenbureau herhaaldelijk werkzaamheden voor het Volkskunde-bureau.

De bibliotheek van het bureau werd ook in het afgelopen jaar door vele boekgeschenken verrijkt. Van de schenkers, wier namen in bijlage II zijn opgenomen, dient afzonderlijk genoemd te worden de heer M. E. Lombaert te Oostende (Vlaanderen), die ons regelmatig tal van bescheiden betreffende de Vlaamsche volkskunde toezendt; verder de heer P. Boorsma, die ons zijn „Zaansche windmolens” schonk, Ir. E. L. Oberg, die ons ook dit jaar weer vele knipsels zond, en niet in de minste plaats mej. Dr. A. J. Portengen, die een waardevolle verzameling foto's van Nederlandsche boerentypen in kleederdracht, afkomstig van wijlen Prof. Dr. J. H. Gallée, afstond.

De Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen kende ons in het afgelopen jaar weer een subsidie van *f* 200,— toe en schonk bovendien een bijzondere toelage van *f* 800,— als bijdrage in de kosten voor het samenstellen van den Nederlandschen Volkskunde-Atlas. Verder ontving de commissie op het eind van het jaar van het Provinciaal Utrechtsch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen een subsidie van *f* 300.— en van het Koninklijk Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap een bijdrage van *f* 200,—. Hoe erkentelijk de commissie voor deze subsidies ook is, uiteraard vormen zij geen basis voor een verdere en zeer noodzakelijke uitbreiding van ons werk. De commissie heeft den moed echter nog niet opgegeven, dat ook hier te lande, zooals sinds tal

van jaren in het buitenland, met name in de Skandinavische landen, het geval is, de wetenschappelijke studie van de volkskunde als een voorwerp van overheidszorg zal worden beschouwd.

*Namens de Volkskunde-commissie der
Koninklijke Nederlandsche Akademie van Wetenschappen:*

J. DE VRIES, *voorzitter.*

P. J. MEERTENS, *secretaris-penningmeester.*

BIJLAGE I

Samenstelling van de sub-commissie, ingedeeld volgens secties.

I. *Kleederdrachten:*

Mevr. J. H. Bergmans—Beins, J. J. van Deinse, Mevr. E. van Erven Dorens—Bonnike, Mej. H. C. A. Grolman, Jonkvr. Dr. C. H. de Jonge, Mevr. J. H. der Kinderen—Besier, Mej. Dr. A. J. Portengen, Mr. Piet Smit, Dr. F. van Thienen, D. J. van der Ven, Dr. Ant. Weijnen.

II. *Volksreligie:*

Dr. P. W. J. van den Berg, E. E. Gewin, K. ter Laan, Dr. Win. Roukens.

III. *Volksfeesten en -gebruiken:*

Dr. P. W. J. van den Berg, Mevr. J. H. Bergmans—Beins, J. J. van Deinse, P. Groen, Mej. H. C. A. Grolman, J. A. Jolles, Dr. J. Pollmann, Dr. Win. Roukens, Mevr. A. H. Sanson—Catz, D. J. van der Ven.

IV. *Volkskunst:*

Mevr. E. van Erven Dorens—Bonnike, Jonkvr. Dr. C. H. de Jonge, Dr. H. Tj. Piebenga, Mr. Piet Smit, Otto van Tussenbroek, D. J. van der Ven, Jhr. Dr. J. S. Witsen Elias, D. Wouters.

V. *Sagen, Legenden en Overleveringen:*

Mevr. J. H. Bergmans-Beins, Vincent Cleerdin, J. J. van Deinse, Mej. C. Elderink, Dr. H. H. Knippenberg, K. ter Laan, S. J. van der Molen, Dr. J. Pollmann, Mej. Dr. A. J. Portengen, J. R. W. Sinninghe, J. P. Wiersma.

VI. *Volkslied en Volksdansen:*

Mevr. W. Brom-Struick, L. Couturier, P. Groen, Mr. J. Kunst, Dr. J. Pollmann, Mevr. A. H. Sanson-Catz, Mevr. Dr. E. van der Ven-ten Bensel, J. P. Wiersma, D. Wouters, M. Zwaagdijk.

VII. *Kinderspel:*

P. Groen, Mej. H. C. A. Grolman, Dr. J. Pollmann, Mevr. A. H. Sanson-Catz, Otto van Tussenbroek, Dr. Ant. Weijnen, M. Zwaagdijk.

VIII. *Huizenbouw:*

Dr. Ir. J. T. P. Byhouwer, J. J. van Deinse, J. Jans, H. van der Kloot Meijburg, S. J. van der Molen, Dr. H. Tj. Piebenga, Mej. Dr. A. J. Portengen, Mr. Piet Smit, Otto van Tussenbroek, Dr. Ant. Weijnen.

IX. *Volksgeneeskunde:*

Dr. M. A. van Andel, Dr. J. B. F. van Gils, Dr. J. H. Hagenbeek, Dr. P. E. G. van der Heijden, Dr. J. H. Starmans.

X. *Plantlore:*

Dr. M. A. van Andel, Dr. H. Uittien.

XI. *Volksrecht.*

Dr. P. W. J. van den Berg, Dr. Win. Roukens.

BIJLAGE II

Lijst van personen, enz. die in 1939 boeken en handschriften schonken aan het Centraal Bureau voor Nederlandsche Volkskunde.

H. J. M. Aarts, P. Boorsma, Jozef Cornelissen, J. Cunen, W. J. Daan, Prof. Dr. C. F. A. van Dam, Mej. Lize Deutmann, Historisch Genootschap „Oud West-Friesland”, Z. Groothuismink, L. J. Heezinga, Mevr. W. van Hooff-Gualthérie, Nederlandsche Jeugdherbergcentrale, M. E. Lombaert, Ir. W. H. Loot, G. D. Lutke Meijer, C. Meertens, L. C. Michels, Thijs Mol, S. J. van der Molen, Ir. E. L. Oberg, B. A.-Oostendorp, Mej. Dr. A. J. Portengen, J. Rasch, G. M. van Rossum Jr., Mej. C. Ruyterman, G. Schiering, Kl. Sierksma, J. H. H. Storm, Eerwaarde Zuster Thomasita, Marcel van de Velde, Prof. Dr. J. de Vries, Prof. Dr. C. G. N. de Vooy, A. Wehrens.